

AVRUPA BİRLİĞİ'NİN GÜVENLİK SORUNU VE TÜRKİYE İLİŞKİLERİ¹

Uluslarüstü bir yapı olarak Avrupa Birliği'nin (AB) kuruluş gerekçeleri, ekonomik, sosyal, siyasi ve askeri nedenler olarak gösterilmektedir. Bunların arasında en çok ön plana çıkan hususun ise Avrupa devletlerinin tekrar bir savaş ortamına sürüklenmemesi ve Amerika Birleşik Devletleri (ABD) ile Rusya karşısında bulunan zayıf ekonomisini güçlendirmek olduğu düşünülmektedir. II. Dünya Savaşı sonrasında ırkçılığa dayalı dünya görüşünün iflasi milliyetçilik cereyanını zayıflatarak uluslarüstücü dünya görüşlerini ön plana çıkarmıştır². Brexit tartışmalarında ve İngiltere'nin AB'den çıkış kararını almasında meselenin en son noktaya ulaşmasında olduğu gibi başından beri İngiltere'nin AB'ye girişte ve üyelğinde soğuk durması AB içerisinde önemli tartışma noktasını oluşturmuştur³. Türkiye'nin ise başından beri üyelikte istekli olmasına rağmen özellikle müzakerelerin başlaması ile gelişen süreçten sonra gelinen noktada 2017 yılı itibariyle Türkiye-AB ilişkilerindeki gerginlik uluslararası ilişkilerde önemli bir yer bulmuştur. Aşağıda sırasıyla AB'yi tehdit eden güvenlik ve mülteci sorunu, Türkiye'nin AB üyeliği ve dış politika hedefi konusunda değerlendirmelerde bulunulacaktır.

İngiltere'nin AB'den ayrılma kararı almasından sonra Almanya'nın AB içerisindeki etkinliğinin arttığını ve AB'nin tek gücü olma eğiliminin olduğunu görmekteyiz. Türkiye Almanya ilişkilerinde son günlerde yaşanan gerginliği AB'nin kendi iç dinamiklerinden ayrı değerlendiremeyiz. Ancak diğer AB ülkelerinin de Almanya'nın yanında durması Türkiye AB ilişkilerinde önemli gerginlikler oluşturmaktadır. Burada Türkiye'nin AB serüvenine ve tarihçesine değinmeyeceğim. Öncelikle kısaca şunu belirtmekte fayda görüyorum. AB'nin şu anki durumu itibariyle ekonomik, siyasi, sosyal ve askeri birçok sorunu bulunmaktadır. Ancak bunların arasında güvenlik tehdidi ekonomik ve askeri bakımdan önemli bir yer tutmaktadır⁴. Güvenlik tehdidi AB'nin tüm üye devletlerini rahatsız etse de tek başına çözüm bulabileceği bir sorun değildir. Ayrıca güvenlik tehdidi ile mülteci sorunu birlikte değerlendirildiğinde, AB ilk olarak bu iki meseleyi iç ve dış dengeleri dikkate alarak çözmek zorundadır. Böyle bir dönemde ise Türkiye ile sürekli olarak gerginlik yaşaması AB çıkarlarıyla ters düşmektedir.

Bu noktada Türkiye Cumhuriyeti ile AB Arasında İzinsiz İkamet Eden Kişilerin Geri Kabulüne ilişkin (Geri Kabul Anlaşması) ile 16 Aralık 2013 tarihinde Geri Kabul Anlaşması'nın yanı sıra Türkiye ile AB arasında Vize Serbestisi Diyaloğu'na ilişkin Mutabakat Zaptı imzalanması ve AB ile Vize Serbestisi

---

¹ KAYA, Asım, Özyeğin Üniversitesi Kamu Hukuku Doktora Öğrencisi.

² CAŞIN, M. H., ÖZGÖKER, U., Avrupa Birliğinin Siyasal ve Ekonomik Temelleri, İstanbul, 2013, s. 36-38.

³ CAŞIN, ÖZGÖKER, a.g.e., s. 45-47.

⁴ KAYA, A., "SU-24 Krizinden Sonra Türk Rus İlişkileri", www.tasam.org

Diyaloğu'nun resmen başlaması önemli bir yer tutmuştur⁵. 2015 yılına gelindiğinde Türkiye ile AB arasında Brüksel zirvesinde Geri Kabul Anlaşması açıklanmıştır⁶. Ancak gelinen noktada Türkiye'nin Geri Kabul Anlaşmasına ilişkin yükümlülüklerini yerine getirmesine rağmen AB'nin vize serbestisine ilişkin yükümlülüklerini yerine getirmemesi önemli bir sorun olarak önümüzde durmaktadır. Aslında Türkiye'nin insani bir görev ve yapmış olduğu anlaşmanın şartları gereği 3.5 milyon Suriyeli'ye kapılarını açarak onların sorunlarını gidermeye çalışması önemli bir husustur. Türkiye'nin bu gerginlikler içerisinde kendisine karşı atılan adımlara tepki olarak Geri Kabul Anlaşması'na aykırı bir biçimde Avrupa'ya geçmek isteyen mültecilere izin vermesi ihtimali yukarıda belirttiğim AB güvenlik tehdidini çok daha fazla artıracaktır. Özellikle Cumhurbaşkanı Erdoğan ve bazı bakanların Avrupa'da gerçekleştirmeye çalıştıkları konferanslara izin verilmemesi önemli bir sorundur. AB iç ve dış güvenlik konusunda Türkiye ile dostça ilişkiler geliştirmelidir.

Türkiye ise mevcut Avrupa ülkelerinin devlet başkanlarının tutumlarından bağımsız olarak AB sürecindeki yükümlülüklerini yerine getirmelidir. Aslında AB'nin şu anki güvenlik ve mülteci sorununun temel nedeni Merkel dışında etkin bir siyasi liderin diğer devletlerde bulunmamasıdır. Siyasi lider eksikliği AB'nin genişleme ve uluslarüstü yapısını artırma görevini engellemektedir. Tüm bu sorunlar yaşanırken yanı başımızda Suriye sorunsalı durmaktadır. Kısa vadede sorunun çözümü beklenmese de atılan adımlardan uzun vadede Amerika Birleşik Devletleri (ABD) ve Rusya'nın bölgede ortak hareket edeceği ve neticede sınırlar konusunda anlaşacağı görülmektedir. Özellikle şu an atılan adımlardan Türkiye'nin güneyinde, Suriye'nin kuzeyinde kurulmak istenen bir Kürt devleti konusunda iki ülkenin de mutabık kalacağını tespit edebilirim. Böyle bir adıma Türkiye'nin nasıl cevap vereceği ise merak konusudur. Çünkü Türkiye aynı zamanda bir NATO üyesi, ABD ile müttefik bir ülke olup Rusya ile ikili ilişkilerini geliştirmeye çalışmaktadır. Özellikle doğalgaz ve nükleer enerji alanında Türk Rus ilişkileri önemli bir noktaya gelmiştir. Ayrıca Türkiye bölgede bazı operasyonlar yürütmektedir. Bu noktada Barzani'nin Kuzey Irak Bölgesel yönetiminde gerçekleştirmeye çalıştığı referandum denemesi önemli bir yer tutmaktadır. Bu deneme ABD ve Rusya tarafından kabul edilmese de her iki ülkenin bölgesel çıkarlarına uygun düşmektedir. Aslında referandumu kabul etmediğini deklare eden iki ülke referandumu istemektedir. Çünkü referandum ister olumlu ister olumsuz sonuçlansın böyle bir karar Irak'ın bölünme sürecini hızlandıracaktır. Suriye'nin bölünme süreciyle birlikte bu sürecin yürütülmesi dikkate değerdir. Bu yüzden bölgesel gelişmeleri, AB ülkelerinin Türkiye'ye aldıkları tavır, İngiltere'nin AB'den çıkışı ile birlikte değerlendirilmelidir. Böyle bir dönemde Afrika'nın çeşitli ülkelerinde Türk sokak ve işyerlerine terör saldırıları düzenlenmesi de bir başka husustur. Dünün ve bugünün meselesi Avrupa ve Ortadođu iken yarının meselesi Afrika olarak önümüzde durmaktadır. Avrupa, Ortadođu ve Afrika'yı tehdit eden en önemli sorun ise bölünmüş Avrupa, parçalanmış bir Ortadođu ve Afrika'dır.

---

⁵ www.ab.gov.tr/49332.html Türkiye-AB Vize Muafiyeti Süreci ve Geri Kabul Anlaşması Hakkında Temel Sorular ve Yanıtları, s. 5-6.

⁶ BOZKURT, K., "Geri Kabul ve Vize Serbestisi Anlaşması", TBB Dergisi, S. 125, 2016, s. 395.

Sonuç: AB ülkeleri bir an önce Türkiye'ye karşı olan tutumunu gözden geçirmelidir. Türkiye AB için tehdit değil dost bir konumdadır. Özellikle İngiltere'nin AB'den çıkış kararıyla Türkiye'nin AB'ye katacağı değer daha da artmış, Türkiye'nin de AB'den alacağı fayda ve sorumluluk çok daha fazla olmuştur. Bu noktada mülteci meselesi, askeri güç ve ekonomik istikrar ile Türkiye eski Türkiye değildir. AB ülkelerindeki Türkiye hakkındaki algı sorunu Türkiye'nin gerçekleştireceği akademik çalışmalar ve kamu diplomasisi ile düzeltilmeli ve bir an önce AB-Türkiye ilişkileri normale dönmelidir. ABD ve Rusya ise bölgesel planlarını Türkiye'den ayrı düşünmemelidir. Aksi takdirde bölgesel savaşlar bütün bir Avrupa'yı etkileyebilecek seviyededir. Türkiye'nin AB'den uzaklaşması ile kendine yeni ittifaklar kurması ise tekrar gündeme gelecek ve tartışılacaktır. AB'nin bu durumdan fayda bulması beklenemez. Şu an siyaseten kullanılan İslamofobi ve Türkiye karşıtlığı ileride AB'nin parçalanma sürecine ve kıtanın parçalanmış devletlere sahip olmasına neden olabilecektir. ABD'nin ve Rusya'nın bölgesel dengede Türkiye'yi dışlaması ise bölgesel sorunu daha da artıracaktır.